

REMISSYTTRANDE

Datum
2025-10-07

Dnr
2025/4396

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Betänkandet En straffreform (SOU 2025:66) (Departementets diarienummer Ju2025/01317)

Inledning

Justitiekanslern ska vaka över tryck- och yttrandefriheten samt värna integriteten och rättssäkerheten i den offentliga verksamheten. I Justitiekanslerns uppdrag ingår även att bevaka statens rätt och att medverka till att rättstillämpningen är effektiv och av hög kvalitet.

Genomgången av de förslag som läggs fram i betänkandet och de överväganden som görs där har skett med de utgångspunkter som Justitiekanslern, utifrån sitt uppdrag, främst har att beakta.

Synpunkter

Utredningen har haft i uppdrag att överväga och föreslå genomgripande förändringar av påföljdssystemet. För genomförandet av en sådan reform är det av stor vikt att utredningen har getts tillräckligt med tid för att analysera samtliga relevanta frågeställningar och konsekvenser som förslaget för med sig.

Utredningen har dock haft relativt begränsat med tid till sitt förfogande, något som enligt vissa av utredningens experter har inneburit att det saknats förutsättningar för att bedöma om utredningens förslag sammantaget är rimliga. Även remisstiden har varit förhållandevis kort. Därutöver har det genomförts ett flertal reformer på det straff- och straffprocessrättsliga området på senare år samtidigt som det också pågår ett flertal utredningar och/eller lagstiftningsprojekt på detta område. Sammantaget innebär dessa förhållanden att det är svårt att bedöma konsekvenserna av den föreslagna reformen och att få en samlad bild av hur förslagen förhåller sig till varandra.

Detta ställer höga krav på att det fortsatta lagstiftningsarbetet samordnas med övriga pågående lagstiftningsprojekt på området samt att det görs en samlad bedömning av de konsekvenser som de olika förändringarna medför. Exempelvis finns det anledning att understryka det som Justitiekanslern framhöll i sitt remissyttrande med anledning av betänkandet Ett ändamålsenligt samhällsskydd, Vissa reformer av straff- och straffverkställighetslagstiftningen, SOU 2024:48, nämligen att proportionaliteten gällande vilka brott som ska kunna leda till ett säkerhetsstraff är beroende av att utform-

ningen av det regelverket görs med beaktande av de reformer som nu föreslås i fråga om straffskalor och straffmätning.

Frågan om ett nytt påföljdssystem av det slag som utredningen föreslår ska införas eller inte är i första hand en politisk bedömning. Detsamma gäller förslagen om ändrade straffskalor och förändringar av straffmätningen. Justitiekanslern har inga synpunkter på förslagen rent lagtekniskt. Justitiekanslern delar dock utredningens bedömningar när det gäller de alternativa lagförslag som inte förordas av utredningen.

Vad gäller förslaget att särskilt utvidga häktningspresumtionen för vissa specifika brott konstaterar Justitiekanslern att den föreslagna ordningen avviker från den nuvarande systematiken. Vidare är det såväl utredningens som Justitiekanslerns uppfattning att de aktuella brottstyperna redan idag normalt sett föranleder häktning. Det kan därför ifrågasättas om en särreglering är nödvändig.

Justitiekanslern instämmer i utredningens bedömning att förslagets effekter i förhållande till olika straffprocessuella regler behöver analyseras djupare. Det finns bland annat behov av att se över vilka konsekvenser de aktuella förslagen får för tillämpningen av reglerna om åtalsunderlåtelse och förundersökningsbegränsning.

Förslaget innebär stora konsekvenser för Kriminalvården. Utredningen bedömer att förslaget resulterar i totalt ca 16 000 tillkommande fängelseplatser per år. Lagförslagen föreslås träda i kraft tidigast den 1 januari 2028. Justitiekanslern konstaterar att Kriminalvården redan idag har en mycket ansträngd situation, något som kan förväntas bli än mer påtagligt efter den föreslagna reformens genomförande. Erfarenheter från Justitiekanslerns skaderegleringsverksamhet talar för att platsbrist på häkten och anstalter innebär en förhöjd risk för situationer som kan innebära överträdelser av medborgliga fri- och rättigheter. Detta leder i sin tur till fler skadeståndsanspråk riktas kan mot staten på sådana grunder. Det är därför viktigt att samtliga berörda myndigheter ges tillräckligt med både tid och resurser för att kunna förbereda reformernas genomförande.

Ärendet har föredragits av Lars Halvarsson och Camilla Thor. I ärendets beredning har också byråchefen Anna Falk deltagit.

Thomas Bull